

κόλπος

Εισαγωγή

Μιλάμε πολλές φορές στα υπογλώσσια για περιεργες λέξεις σημαντικές, δισήμαντες, δυσήμαντες, ασήμαντες. Η σημερινή είναι πολυσήμαντη.

Σημασία

κόλπος (ανατομία 1)

Ο κν. **κόρφος** Το τμήμα από την βάση του λαιμού μέχρι τη μέση.

Πρβλ. Φράσεις «**φτύσε στον κορφο σου**»¹ και «τι φίδι έγκρυβα στον κόρφο μου».

Συνεκδοχικά κόλπος σημαίνει την αγκάλη, την αγκαλιά.

Πρβλ. Το εκκλησιαστικό της Νεκρώσιμης Ακολουθίας: «έν σκηναίς δικαίων τάξει, εν **κόλποις Αβραάμ** αναπαύσαι και μετά αγίων συναριθμήσαι».

Ο Κώστας Βάρναλης αυτό εννοεί στην «Μπαλάντα του κυρ-Μέντιου» λέγοντας :

κι΄ ψυχή μου θε να δράμει
στη ζεστή αγκαλιά τ' Αβράμη
τ' ασπρα τ' αχερένια του
να φιλάει τα γένεια του.

Ο κόλπος (ανατομία 2)

Το γυναικείο αιδοίο, ο κολεός, το μουνί.

Το πραγμα, το τετοιο, το κουτι (κατ' ευφημισμον)

ΑΡΧΑΙΑ ΣΥΝΩΝΥΜΑ για το αιδοίο

Βληχώ²
Δελφύς
Επίσιον
Εσχάρα
Εχίνος
Ίππος
Κέλης³
Κήπος
Κτείς
Κύσος
Κύστη & κύστος
Σύκον⁴
Χοίρος

¹ Φράση που χρησιμοποιούσαν και στην αρχαιότητα. Τη συναντάμε στον Θεόκριτο (᾽300 π.Χ.) 6.39: «ὡς μη βασκανθῶ δε, τρίς εἰς ἐμόν ἔπτυσσα κόλπον»

² Καλονίκη: καὶ νῆ Δία κομφότατα τὴν βληχῶ γε παρατετιμμένη. Αριστοφάνης Λυσιστράτη 86

³ Κέλης (Ευστάθιος 153β. 34.)

⁴ . Ισως από αυτή την σημασία ο συκοφάντης = ο/η δεικνύων/δεικνύουσα το σύκον = ο αναίσχυντος.

Σύνθετα

Κολπισμός ή κολεοσπασμός

Κολποραφή

(χειρουργική αποκατάστασης του χαλαρωμένου κόλπου, του κολεου, επέμβαση διάφορος της παρθενοραφής που αφορά τόν υμένα).

Ενδοκολπικός/η επιθ. Κυριως για χρήση φαρμάκων, υποθέτων πλύσεων κλπ. Μάλλον ατυχής ορος αφού μόνον το ένδον (μέσα) μπορεί να ισχύει. Ορθότερο: κολπικός

Κολποδιαστολέας< κόλπος + διαστολή. Δισκελες εξαρτημα που διαστέλει τον κόλπο για εξέταση.

Ο κόλπος (ιατρική)

Καταπληξία, κατάρρευση, shock – collapsus.

ετυμολογια από το ιταλικο colpo = κτυπημα υπονοείται **colpo aporetico** αποπληξια.

Φράση: του ήρθε κόλπος ή νταμπλάς⁵

Τα εγκολπώματα είναι κοιλότητες του εντερου

Ο κόλπος (Ενδυματολογία)

Η **τσέπη**, το μεσα μερος του ενδύματος, ο **κόρφος**.

Απο εδω καθε τι που χωράει στην τσέπη: **εγκόλπιον**.

Ετσι προεκυψε το ρημα **εγκολπώνωμαι** που σημαίνει βάζω στην τσέπη μου και μεταφορικα υιοθετώ ιδεες και αποψεις, κατανοώ.

Συνωνυμα

Τσέπη

Απο το Τουρκικό ser (προφ. τζέπ). Υποκοριστικό: Τσεπάκι

Φράσεις:

Τον έχει στο τσεπάκι του: τον έχει ως υποχείριο.

Το πληρωσε απο τήν τσέπη του: εξ ιδίων.

Οσο σηκώνει η τσέπη του: Οσο του επιτρεπουν τα οικομικά του

⁵ Το ορθο είναι **νταμπλάς** από το τουρκικό **damla** που σημαίνει καταπληξια, paralytic stroke και όχι από το tabla < μες. Ελλ. Τάβλα που παροξύνεται κι'ολα. Το τάβλα < λατ. Tabula > τάβλι, ταμπέλα [145.339]

Δεν θα μου κάνεις κουμάντο στην τσέπη μου: Δεν θα έλεγχεις τα οικονομικά μου.

Είμαστε μια τσέπη: Εχουμε κοινή διαχείριση των οικονομικών. Συνήθως για αντρόγυνα (ο άνδρας γεμίζει και η γυναίκα αδειάζει την κοινή τσέπη).

Περσίκιον

ή Περσικι (Μεσαιωνικό).

*Απλώνω εις το περσίκιον μου, γυρεύω το πουγκίν μου,
δια στάμενον⁶ το ψηλαφώ, κι' αυτό γέμει χαρτία.⁷*

Η λέξη “**περσίκιον**” που συναντάται σε βυζαντινά κείμενα, σημαίνει, μεταξύ άλλων, “**τσέπη**”, δηλαδή μια από τις πολλές σημασίες των αραβικών “**jaḡb**” ή “**jaib**”. Προφανώς απο την Περσία.

Ο κόλπος (γεωγραφία)

Γεωγραφικός όρος: σημαίνει την πεταλοειδή θαλάσσια περιοχή που εισέρχεται σε ένα τμήμα γης.

Πρβλ. Ο Σαρωνικός **κόλπος**, ο πόλεμος του [Περσικού] **κόλπου**

Ανάλογο: ο όρμος.

Συνώνυμα: **κόρφος**, [φυσικό] λιμάνι

Αντίθετο: ακρωτήριο, χερσόνησος

Το κόλπο

Κολπο (το) λεμε σημερα κάποιο απρόοπτο , επιτήδειο και δόλιο τέχνασμα με σκοπο την εξαπατηση καποιου.”Η την τολμηρη επιχειρηση, στρατηγημα, τακτικη.

Εγκυκλοπαιδικά

Στο πληθυντικό τα **κόλπα της δουλειάς** σημαίνουν τις ειδικές τεχνικές του επαγγέλματος.

Γνωστά επίσης **τα ταχυδακτυλουργικά κόλπα**.

Φράσεις

Μη μου κανεις κόλπα (παρελκυστικές τεχνικές και ενέργειες)

⁶ Ιστάμενον = τρέχον νόμισμα.

⁷ βλ. 305, ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ Α - ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ, Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ, ΔΩΔΩΝΗ, Πτωχοπρόδρομος Προδρομικά ποιήματα (1-144) στ. 33-34

Είναι μεσ' το κόλπο και ο Χ. (συμμετέχει σε συμπαιγνία).

Ετυμολογία

Απο το Ιταλικό **Colpo**=κτύπημα (πρβλ. Αγγλ. **Stroke**)

Το κόλπο (ιταλικά **colpo**:κτύπημα, **stroke**, **colpo** από το λατ **colpus** απ το ελλ **κόλαφος**: ραπισμα, χαστουκι, μπάτσος)

It. **Colpo di Stato**: Πραξικόπημα, **Colpo d' occhio**: κτύπημα του ματιού, **εν ριπή οφθαλμού**.

Παράγωγα

Κολπατζής: άτομο που συνηθίζει να κάνει κόλπα

Λαϊκό Τραγούδι

Μη μου κάνεις **κόλπα** που τα ξέρω

Ξερεις πως κοντα σου υποφέρω.

Βαλθηκες να με τρελανεis

με τα **κόλπα** που μου κάνεις

Δυό Μεμέτια τα καημένα

Μεσ' το **κόλπο** ηταν μπλεγμένα.

Το βαπορι απ' την Περσία – Β. Τσιτσάνη.

Συνώνυμα:

Τρύκ, απάτη, δολιότητα, ματσαρόγκα, λαμογιά, λουμπινιά, ταχυδακτυλουργία.
περισσότερα

<http://www.stougiannidis.gr/AENAON/PDF/278009326-%CE%A0%CF%81%CE%BF%CE%B5%CE%BA%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%93%CE%BB%CF%89%CF%83%CF%83%CE%AC%CF%81%CE%B9.pdf#pagemode=bookmarks&page=1>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

145 TURKISH - ENGLISH DICTIONARY, H. C. HONY, OXFORD, 1957.

160 Φάιδων Κουκουλές – Βυζαντινών Βίος και πολιτισμός -Τομ. Β-Παπαζήσης

216 Ευάγγελος Παπαζαχαρίου - Λεξικό της Πιάτσας - Αργκό – ΚΑΚΤΟΣ

261 Ι. ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΣ - ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ - ΦΟΙΝΙΕ – 1972

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΜΑΣ – ΥΠΟΓΛΩΣΣΙΟ 39 – Κόλπος

300 Δ. Δημητράκος -Μέγα Λεξικόν ολης της Ελληνικής γλώσσης –ΔΟΜΗ

305, ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ Α - ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ, Λ. ΠΟΛΙΤΗΣ, ΔΩΔΩΝΗ, Πτωχοπρόδρομος
Προδρομικά ποιήματα (1-144) στ. 33-34